

RECENZIJA

Mapa građanskog i osobnog razvoja

Autorica Mape građanskog i osobnog razvoja želi ponuditi nastavnicima pomoć u međupredmetnoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Svoju Mapu temelji na nekoliko dokumenata. Prvi dokument je ***Odluka o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*** (Narodne novine, br. 104/2014.). Međupredmetni pristup u provedbi Građanskog odgoja i obrazovanja temelji se na načelu racionalizacije, integracije i korelacije.

Autorica svojim zadacima vodi učenike upravo ka tim načelima. Nastoji da učenici dolaze do spoznaja iskustveno, da rade timski, suradnički i istraživački. Zadaci ih vode upravo onome što je potrebno za međupredmetni pristup, a to je analiziranje, zaključivanje, rješavanje problema uz pomoć kojih se osim stjecanja znanja razvijaju vještine i vrijednosti. Cilj takvog vodstva je da se učenje i poučavanje, u različitim područjima, povezuje i usmjeruje na razvoj cjelovite osobe učenika. Radeći na zadacima koje pružaju Mape mijenja se položaj učenika u nastavnom procesu. Učenik postaje subjekt procesa učenja u kojem mu se osigurava prostor za samostalno propitivanje i zaključivanje o predmetu učenja, za analiziranje i iskušavanje mogućnosti primjene znanja, za iznošenje svojih spoznaja u suradnji s drugim učenicima, za dublje razumijevanje i trajnije pamćenje onoga što uči, za stjecanje provjerenog i iskušanog znanja koje može dalje unaprjeđivati, osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje. Zadaci osiguravaju uvjete učenja u kojima učenik propituje svoje snage i sposobnosti, otkriva u čemu je jak, stječe samopouzdanje, ovladava i upravlja procesom učenja te planira svoj daljnji razvoj.

Kroz takvu nastavu njeguje se otvorena i suradnička komunikacija te stvaranje ozračja uzajamnog poštovanja među učenicima, kao i između učenika i učitelja, učitelja i roditelja. Učitelj sada ima materijal u svojoj ruci kako bi mogao otkrivati učenikove jake i slabe strane, kako bi u suradnji s roditeljima otkrio u čemu je učenik dobar, kako bi uz pomoć učitelja, roditelja i drugih učenika ostao ili postao dobar čovjek. S tim ciljem u Građanskom odgoju i obrazovanju učenik će voditi Mapu građanskog i osobnog razvoja, u koju će unositi podatke o svojim postignućima i budućim planovima razvoja svojih kompetencija (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, volontiranju, o završenim tečajevima i sl.)

Građanski odgoj i obrazovanje uveden je na način obvezne međupredmetne provedbe kako bi se u odgoju i obrazovanju pridonijelo punom razvoju građanske kompetencije učenika. Pri tome se polazilo od činjenice da su svi predmeti izravno povezani općim pravom na odgoj i obrazovanje ili nekim posebnim pravom koje se jamči svakom djetetu, u svakome od njih se traži razvoj određenih vještina i vrijednosti koje više ili manje pridonose ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti u V., VI., VII. i VIII. razredu osnovne škole je kroz tri područja. Obvezna provedba je 20 sati međupredmetno u sklopu svih predmeta: Hrvatski jezik, strani jezik, Matematika, Informatika, Tehnička kultura, Priroda, Biologija, Kemija, Fizika, Povijest, Geografija, Vjeronauk, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, programi stručnih suradnika. Pet sati kroz sat razrednika s temama kao što su: izbori za predsjednika razreda i Vijeće učenika, donošenje razrednih pravila, komunikacijske vještine,

razumijevanje razreda i škole kao zajednice učenika i nastavnika uređene na načelima poštovanja dostojanstva svake osobe i zajedničkog rada na dobrobit svih. Te deset sati za izvanučioničke aktivnosti koje se ostvaruju suradnjom škole i lokalne zajednice. Obuhvaćaju istraživačke aktivnosti (npr. projekt građanin, zaštita potrošača), volonterske aktivnosti (npr. pomoć starijim mještanima, osobama s posebnim potrebama, djeci koja žive u siromaštvu), organizacijske aktivnosti (npr. obilježavanje posebnih tematskih dana), proizvodno-inovativne aktivnosti (npr. zaštita okoliša, rad u školskoj zadruzi i/ili zajednici tehničke kulture) i druge srodne projekte i aktivnosti.

Svi zadaci u Mapi vode učenika, učitelja i roditelje ostvarivanju navedenih aktivnosti kroz nastavu, sat razrednika i izvanučioničke aktivnosti.

Kroz **Mapu građanskog i osobnog** razvoja vodi se računa o metodama uspješnog poučavanja i učenja Građanskog odgoja i obrazovanja. Vodi se briga da se polazi od iskustva učenika, potiče ih se na sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima i suradnju u traženju i donošenju zajedničkih odluka, ali i u kritičkom propitivanju učinaka tih odluka u odnosu na svakog od njih i zajednicu kojoj pripadaju. Prisutne su i individualne metode učenja kao što su individualno čitanje, analiza teksta, analiza slikovnog materijala ili pisanje eseja. Učenici će zajednički istraživati probleme, tražiti će rješenja, pripremati izvještaje i prezentirati svoj rad.

Sadržajno Mapa pokriva sva tematska područja, dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja: ljudsko-pravnu, političku, društvenu međukulturnu, gospodarsku i ekološku dimenziju.

U Odluci o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj spominje se Učenička mapa osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. U tu Mapu učenik upisuje u kojim je projektima i aktivnostima sudjelovao, što je tijekom godine izradio u sklopu nastave Građanskog odgoja i obrazovanja: osobna zapažanja, bilješke, osvrti na naučeno, nove ideje i rješenja do kojih je došao, koje su mu vrijednosti važne i na koje teškoće je nailazio. Unosi podatke o ostvarenim postignućima i planovima daljnjeg razvoja (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, smotrama, volontiranju, o završenim tečajevima: tečaj pružanja prve pomoći, škola tehničke kulture, škola stranih jezika, škole u području umjetničkog izražavanja itd.). Mapa koju autorica nudi sadrži sve što se Programom traži. Učenik će na jednom mjestu biti vođen međupredmetno kroz sadržaje građanskog odgoja i imati svoju Mapu u koju će ulagati sva svoja postignuća tijekom svoga školovanja.

Drugi dokument je **Preporuke za provođenje međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole Agencije za odgoj i obrazovanje od 2015./2016.** u kojima je također naglašeno vođenje Učeničke mape osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. Svrha je mape da služi kao podloga za profesionalno usmjeravanje učenika, motivator je za otkrivanje vlastitih sposobnosti kroz njegovo društveno angažiranje i praktične aktivnosti, te za planiranje učenja i osobnog razvoja. Za *Učeničku mapu osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju* može poslužiti: bilježnica, fascikl u kojeg učenik ulaže dokumente i potvrde o npr. realiziranim aktivnostima dobrovoljnog rad; učenik može sam kreirati korice za umetanje uradaka i dokumenata. Učenik mapu nadograđuje i čuva tijekom cijelog školovanja, u nju unosi i dokumente o završenim tečajevima, volontiranju i sl. Mapa osobnog razvoja, koju autorica nudi, sadrži sve navedeno na jednom mjestu. Mapa olakšava rad učitelju i roditelju, a učenika uči voditi brigu o sebi i svojim postignućima.

Treći dokument koji nas obvezuje na Mapu osobnog razvoja, Učeničku mapu je **Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama** (Narodne novine, br. 47/2017.) koji u čl. 39. kaže da je Učenička mapa skup dokumenata: preslika određenih javnih isprava učenika, potvrda, izjava, prijavnica, upisnice, ispisnice i slično, koja se formira za svakog učenika razrednog odjela te da dokumentaciju tijekom učenikova obrazovanja, prikupljaju razrednici.

Kako bi se u učenika potaknula spremnost za aktivno i odgovorno sudjelovanje oni u školi trebaju stjecati znanje o svojim pravima, odgovornostima, mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici, razvijati vještine uočavanja problema u zajednici i njihova miroljubivog rješavanja, u suradnji s drugima jačati motivaciju za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu. Uz usvajanje znanja i ravnjanje vještina izuzeno je važno poticanje učenika na ispravno donošenje njihovih stavova. Ali za puni razvoj građanske kompetencije ključna je suradnja svih djelatnika u odgoju i obrazovanju kako bi škola postala mjesto poučavanja, učenja i življenja demokracije. Ova **Mapa građanskog i osobnog** razvoja upravo nas vodi ka tom cilju. Na veoma mudar i postepen način Mapa pokazuje smjer odrastanja, postaje djetetov putokaz odrastanja.

mr. Sanja Prelogović, ravnateljica OŠ „Đuro Ester“, Koprivnica u kojoj se je dvije godine provodila eksperimentalne provedbe Kurikuluma GOO-a, desetu godinu za redom županijska voditeljica za građanski odgoj i obrazovanje, članica Stručnog povjerenstva za pripremu provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja, članica Radne skupine za integriranje ishoda Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete u osnovnoj i srednjoj školi

(Upotreba imenica učenik i učitelj u Recenziji podrazumijevaju osobe ženskog i muškog roda)

RECENZIJA

Mapa osobnog razvoja

Smjerokazi odrastanja

6. korak (6. razred)

Autorica Mape osobnog razvoja želi ponuditi nastavnicima pomoć u međupredmetnoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Svoju Mapu temelji na nekoliko dokumenata. Prvi dokument je ***Odluka o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*** (Narodne novine, br. 104/2014.). Međupredmetni pristup u provedbi Građanskog odgoja i obrazovanja temelji se na načelu racionalizacije, integracije i korelacije. Autorica svojim zadacima vodi učenike upravo ka tim načelima. Nastoji da učenici dolaze do spoznaja iskustveno, da rade timski, suradnički i istraživački. Zadaci ih vode upravo onome što je potrebno za međupredmetni pristup, a to je analiziranje, zaključivanje, rješavanje problema uz pomoć kojih se osim stjecanja znanja razvijaju vještine i vrijednosti. Cilj takvog vodstva je da se učenje i poučavanje, u različitim područjima, povezuje i usmjeruje na razvoj cjelovite osobe učenika. Radeći na zadacima koje pružaju Mape mijenja se položaj učenika u nastavnom procesu. Učenik postaje subjekt procesa učenja u kojem mu se osigurava prostor za samostalno propitivanje i zaključivanje o predmetu učenja, za analiziranje i iskušavanje mogućnosti primjene znanja, za iznošenje svojih spoznaja u suradnji s drugim učenicima, za dublje razumijevanje i trajnije pamćenje onoga što uči, za stjecanje provjerenog i iskušanog znanja koje može dalje unaprjeđivati, osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje. Zadaci osiguravaju uvjete učenja u kojima učenik propituje svoje snage i sposobnosti, otkriva u čemu je jak, stječe samopouzdanje, ovladava i upravlja procesom učenja te planira svoj daljnji razvoj. Kroz takvu nastavu njeguje se otvorena i suradnička komunikacija te stvaranje ozračja uzajamnog poštovanja među učenicima, kao i između učenika i učitelja, učitelja i roditelja. Učitelj sada ima materijal u svojoj ruci kako bi mogao otkrivati učenikove jake i slabe strane, kako bi u suradnji s roditeljima otkrio u čemu je učenik dobar, kako bi uz pomoć učitelja, roditelja i drugih učenika ostao ili postao dobar čovjek. S tim ciljem u Građanskom odgoju i obrazovanju učenik će voditi Mapu osobnog razvoja u koju će unositi podatke o svojim postignućima i budućim planovima razvoja svojih kompetencija (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, volontiranju, o završenim tečajevima i sl.)

Građanski odgoj i obrazovanje uveden je na način obvezne međupredmetne provedbe kako bi se u odgoju i obrazovanju pridonijelo punom razvoju građanske kompetencije učenika. Pri tome se polazilo od činjenice da su svi predmeti izravno povezani općim pravom na odgoj i obrazovanje ili nekim posebnim pravom koje se jamči svakom djetetu, u svakome od njih se traži razvoj određenih vještina i vrijednosti koje više ili manje pridonose ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti u V., VI., VII. i VIII. razredu osnovne škole je kroz tri područja. Obvezna provedba je 20 sati međupredmetno u sklopu svih predmeta: Hrvatski jezik, strani jezik, Matematika, Informatika, Tehnička kultura, Priroda, Biologija, Kemija, Fizika, Povijest, Geografija, Vjeronauk, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, programi stručnih suradnika. Pet sati kroz sat razrednika s temama kao što su: izbori za predsjednika razreda i Vijeće učenika, donošenje razrednih pravila, komunikacijske vještine,

razumijevanje razreda i škole kao zajednice učenika i nastavnika uređene na načelima poštovanja dostojanstva svake osobe i zajedničkog rada na dobrobit svih. Te deset sati za izvanučioničke aktivnosti koje se ostvaruju suradnjom škole i lokalne zajednice. Obuhvaćaju istraživačke aktivnosti (npr. projekt građanin, zaštita potrošača), volonterske aktivnosti (npr. pomoć starijim mještanima, osobama s posebnim potrebama, djeci koja žive u siromaštvu), organizacijske aktivnosti (npr. obilježavanje posebnih tematskih dana), proizvodno-inovativne aktivnosti (npr. zaštita okoliša, rad u školskoj zadruzi i/ili zajednici tehničke kulture) i druge srodne projekte i aktivnosti. Svi zadaci u Mapi vode učenika, učitelja i roditelje ostvarivanju navedenih aktivnosti kroz nastavu, sat razrednika i izvanučioničke aktivnosti.

Kroz Mapu osobnog razvoja vodi se računa o metodama uspješnog poučavanja i učenja Građanskog odgoja i obrazovanja. Vodi se briga da se polazi od iskustva učenika, potiče ih se na sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima i suradnju u traženju i donošenju zajedničkih odluka, ali i u kritičkom propitivanju učinaka tih odluka u odnosu na svakog od njih i zajednicu kojoj pripadaju. Prisutne su i individualne metode učenja kao što su individualno čitanje, analiza teksta, analiza slikovnog materijala ili pisanje eseja. Učenici će zajednički istraživati probleme, tražiti će rješenja, pripremati izvještaje i prezentirati svoj rad.

Sadržajno Mapa pokriva sva tematska područja, dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja: ljudsko-pravnu, političku, društvenu međukulturnu, gospodarsku i ekološku dimenziju.

U Odluci o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj spominje se Učenička mapa osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. U tu Mapu učenik upisuje u kojim je projektima i aktivnostima sudjelovao, što je tijekom godine izradio u sklopu nastave Građanskog odgoja i obrazovanja: osobna zapažanja, bilješke, osvrti na naučeno, nove ideje i rješenja do kojih je došao, koje su mu vrijednosti važne i na koje teškoće je nailazio. Unosi podatke o ostvarenim postignućima i planovima daljnjeg razvoja (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, smotrama, volontiranju, o završenim tečajevima: tečaj pružanja prve pomoći, škola tehničke kulture, škola stranih jezika, škole u području umjetničkog izražavanja itd.). Mapa koju autorica nudi sadrži sve što se Programom traži. Učenik će na jednom mjestu biti vođen međupredmetno kroz sadržaje građanskog odgoja i imati svoju Mapu u koju će ulagati sva svoja postignuća tijekom svoga školovanja.

Drugi dokument je ***Preporuke za provođenje međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole Agencije za odgoj i obrazovanje od 2015./2016.*** u kojima je također naglašeno vođenje Učeničke mape osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. Svrha je mape da služi kao podloga za profesionalno usmjeravanje učenika, motivator je za otkrivanje vlastitih sposobnosti kroz njegovo društveno angažiranje i praktične aktivnosti, te za planiranje učenja i osobnog razvoja. Za *Učeničku mapu osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju* može poslužiti: bilježnica, fascikl u kojeg učenik ulaže dokumente i potvrde o npr. realiziranim aktivnostima dobrovoljnog rad; učenik može sam kreirati korice za umetanje uradaka i dokumenata. Učenik mapu nadograđuje i čuva tijekom cijelog školovanja, u nju unosi i dokumente o završenim tečajevima, volontiranju i sl. Mapa osobnog razvoja, koju autorica nudi, sadrži sve navedeno na jednom mjestu. Mapa olakšava rad učitelju i roditelju, a učenika uči voditi brigu o sebi i svojim postignućima.

Treći dokument koji nas obvezuje na Mapu osobnog razvoja, Učeničku mapu je **Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama** (Narodne novine, br. 47/2017.) koji u čl. 39. kaže da je Učenička mapa skup dokumenata: preslika određenih javnih isprava učenika, potvrda, izjava, prijavnica, upisnice, ispisnice i slično, koja se formira za svakog učenika razrednog odjela te da dokumentaciju tijekom učenikova obrazovanja, prikupljaju razrednici.

Kako bi se u učenika potaknula spremnost za aktivno i odgovorno sudjelovanje oni u školi trebaju stjecati znanje o svojim pravima, odgovornostima, mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici, razvijati vještine uočavanja problema u zajednici i njihova miroljubivog rješavanja, u suradnji s drugima jačati motivaciju za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu. Uz usvajanje znanja i ravnjanje vještina izuzeno je važno poticanje učenika na ispravno donošenje njihovih stavova. Ali za puni razvoj građanske kompetencije ključna je suradnja svih djelatnika u odgoju i obrazovanju kako bi škola postala mjesto poučavanja, učenja i življenja demokracije. Ova Mapa osobnog razvoja upravo nas vodi ka tom cilju. Na veoma mudar i postepen način Mapa pokazuje smjer odrastanja, postaje djetetov putokaz odrastanja.

mr. Sanja Prelogović, ravnateljica OŠ „Đuro Ester“, Koprivnica u kojoj se je dvije godine provodila eksperimentalne provedbe Kurikuluma GOO-a, desetu godinu za redom županijska voditeljica za građanski odgoj i obrazovanje, članica Stručnog povjerenstva za pripremu provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja, članica Radne skupine za integriranje ishoda Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete u osnovnoj i srednjoj školi

(Upotreba imenica učenik i učitelj u Recenziji podrazumijevaju osobe ženskog i muškog roda)

RECENZIJA

Mapa osobnog razvoja

Smjerokazi odrastanja

7. korak (7. razred)

Autorica Mape osobnog razvoja želi ponuditi nastavnicima pomoć u međupredmetnoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Svoju Mapu temelji na nekoliko dokumenata. Prvi dokument je ***Odluka o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*** (Narodne novine, br. 104/2014.). Međupredmetni pristup u provedbi Građanskog odgoja i obrazovanja temelji se na načelu racionalizacije, integracije i korelacije. Autorica svojim zadacima vodi učenike upravo ka tim načelima. Nastoji da učenici dolaze do spoznaja iskustveno, da rade timski, suradnički i istraživački. Zadaci ih vode upravo onome što je potrebno za međupredmetni pristup, a to je analiziranje, zaključivanje, rješavanje problema uz pomoć kojih se osim stjecanja znanja razvijaju vještine i vrijednosti. Cilj takvog vodstva je da se učenje i poučavanje, u različitim područjima, povezuje i usmjeruje na razvoj cjelovite osobe učenika. Radeći na zadacima koje pružaju Mape mijenja se položaj učenika u nastavnom procesu. Učenik postaje subjekt procesa učenja u kojem mu se osigurava prostor za samostalno propitivanje i zaključivanje o predmetu učenja, za analiziranje i iskušavanje mogućnosti primjene znanja, za iznošenje svojih spoznaja u suradnji s drugim učenicima, za dublje razumijevanje i trajnije pamćenje onoga što uči, za stjecanje provjerenog i iskušanog znanja koje može dalje unaprjeđivati, osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje. Zadaci osiguravaju uvjete učenja u kojima učenik propituje svoje snage i sposobnosti, otkriva u čemu je jak, stječe samopouzdanje, ovladava i upravlja procesom učenja te planira svoj daljnji razvoj. Kroz takvu nastavu njeguje se otvorena i suradnička komunikacija te stvaranje ozračja uzajamnog poštovanja među učenicima, kao i između učenika i učitelja, učitelja i roditelja. Učitelj sada ima materijal u svojoj ruci kako bi mogao otkrivati učenikove jake i slabe strane, kako bi u suradnji s roditeljima otkrio u čemu je učenik dobar, kako bi uz pomoć učitelja, roditelja i drugih učenika ostao ili postao dobar čovjek. S tim ciljem u Građanskom odgoju i obrazovanju učenik će voditi Mapu osobnog razvoja u koju će unositi podatke o svojim postignućima i budućim planovima razvoja svojih kompetencija (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, volontiranju, o završenim tečajevima i sl.)

Građanski odgoj i obrazovanje uveden je na način obvezne međupredmetne provedbe kako bi se u odgoju i obrazovanju pridonijelo punom razvoju građanske kompetencije učenika. Pri tome se polazilo od činjenice da su svi predmeti izravno povezani općim pravom na odgoj i obrazovanje ili nekim posebnim pravom koje se jamči svakom djetetu, u svakome od njih se traži razvoj određenih vještina i vrijednosti koje više ili manje pridonose ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti u V., VI., VII. i VIII. razredu osnovne škole je kroz tri područja. Obvezna provedba je 20 sati međupredmetno u sklopu svih predmeta: Hrvatski jezik, strani jezik, Matematika, Informatika, Tehnička kultura, Priroda, Biologija, Kemija, Fizika, Povijest, Geografija, Vjeronauk, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, programi stručnih suradnika. Pet sati kroz sat razrednika s temama kao što su: izbori za predsjednika razreda i Vijeće učenika, donošenje razrednih pravila, komunikacijske vještine,

razumijevanje razreda i škole kao zajednice učenika i nastavnika uređene na načelima poštovanja dostojanstva svake osobe i zajedničkog rada na dobrobit svih. Te deset sati za izvanučioničke aktivnosti koje se ostvaruju suradnjom škole i lokalne zajednice. Obuhvaćaju istraživačke aktivnosti (npr. projekt građanin, zaštita potrošača), volonterske aktivnosti (npr. pomoć starijim mještanima, osobama s posebnim potrebama, djeci koja žive u siromaštvu), organizacijske aktivnosti (npr. obilježavanje posebnih tematskih dana), proizvodno-inovativne aktivnosti (npr. zaštita okoliša, rad u školskoj zadruzi i/ili zajednici tehničke kulture) i druge srodne projekte i aktivnosti. Svi zadaci u Mapi vode učenika, učitelja i roditelje ostvarivanju navedenih aktivnosti kroz nastavu, sat razrednika i izvanučioničke aktivnosti.

Kroz Mapu osobnog razvoja vodi se računa o metodama uspješnog poučavanja i učenja Građanskog odgoja i obrazovanja. Vodi se briga da se polazi od iskustva učenika, potiče ih se na sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima i suradnju u traženju i donošenju zajedničkih odluka, ali i u kritičkom propitivanju učinaka tih odluka u odnosu na svakog od njih i zajednicu kojoj pripadaju. Prisutne su i individualne metode učenja kao što su individualno čitanje, analiza teksta, analiza slikovnog materijala ili pisanje eseja. Učenici će zajednički istraživati probleme, tražiti će rješenja, pripremati izvještaje i prezentirati svoj rad.

Sadržajno Mapa pokriva sva tematska područja, dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja: ljudsko-pravnu, političku, društvenu međukulturnu, gospodarsku i ekološku dimenziju.

U Odluci o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj spominje se Učenička mapa osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. U tu Mapu učenik upisuje u kojim je projektima i aktivnostima sudjelovao, što je tijekom godine izradio u sklopu nastave Građanskog odgoja i obrazovanja: osobna zapažanja, bilješke, osvrti na naučeno, nove ideje i rješenja do kojih je došao, koje su mu vrijednosti važne i na koje teškoće je nailazio. Unosi podatke o ostvarenim postignućima i planovima daljnjeg razvoja (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, smotrama, volontiranju, o završenim tečajevima: tečaj pružanja prve pomoći, škola tehničke kulture, škola stranih jezika, škole u području umjetničkog izražavanja itd.). Mapa koju autorica nudi sadrži sve što se Programom traži. Učenik će na jednom mjestu biti vođen međupredmetno kroz sadržaje građanskog odgoja i imati svoju Mapu u koju će ulagati sva svoja postignuća tijekom svoga školovanja.

Drugi dokument je ***Preporuke za provođenje međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole Agencije za odgoj i obrazovanje od 2015./2016.*** u kojima je također naglašeno vođenje Učeničke mape osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. Svrha je mape da služi kao podloga za profesionalno usmjeravanje učenika, motivator je za otkrivanje vlastitih sposobnosti kroz njegovo društveno angažiranje i praktične aktivnosti, te za planiranje učenja i osobnog razvoja. Za *Učeničku mapu osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju* može poslužiti: bilježnica, fascikl u kojeg učenik ulaže dokumente i potvrde o npr. realiziranim aktivnostima dobrovoljnog rad; učenik može sam kreirati korice za umetanje uradaka i dokumenata. Učenik mapu nadograđuje i čuva tijekom cijelog školovanja, u nju unosi i dokumente o završenim tečajevima, volontiranju i sl. Mapa osobnog razvoja, koju autorica nudi, sadrži sve navedeno na jednom mjestu. Mapa olakšava rad učitelju i roditelju, a učenika uči voditi brigu o sebi i svojim postignućima.

Treći dokument koji nas obvezuje na Mapu osobnog razvoja, Učeničku mapu je **Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama** (Narodne novine, br. 47/2017.) koji u čl. 39. kaže da je Učenička mapa skup dokumenata: preslika određenih javnih isprava učenika, potvrda, izjava, prijavnica, upisnice, ispisnice i slično, koja se formira za svakog učenika razrednog odjela te da dokumentaciju tijekom učenikova obrazovanja, prikupljaju razrednici.

Kako bi se u učenika potaknula spremnost za aktivno i odgovorno sudjelovanje oni u školi trebaju stjecati znanje o svojim pravima, odgovornostima, mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici, razvijati vještine uočavanja problema u zajednici i njihova miroljubivog rješavanja, u suradnji s drugima jačati motivaciju za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu. Uz usvajanje znanja i ravljanje vještina izuzeno je važno poticanje učenika na ispravno donošenje njihovih stavova. Ali za puni razvoj građanske kompetencije ključna je suradnja svih djelatnika u odgoju i obrazovanju kako bi škola postala mjesto poučavanja, učenja i življenja demokracije. Ova Mapa osobnog razvoja upravo nas vodi ka tom cilju. Na veoma mudar i postepen način Mapa pokazuje smjer odrastanja, postaje djetetov putokaz odrastanja.

mr. Sanja Prelogović, ravnateljica OŠ „Đuro Ester“, Koprivnica u kojoj se je dvije godine provodila eksperimentalne provedbe Kurikuluma GOO-a, desetu godinu za redom županijska voditeljica za građanski odgoj i obrazovanje, članica Stručnog povjerenstva za pripremu provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja, članica Radne skupine za integriranje ishoda Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete u osnovnoj i srednjoj školi

(Upotreba imenica učenik i učitelj u Recenziji podrazumijevaju osobe ženskog i muškog roda)

RECENZIJA

Mapa osobnog razvoja

Smjerokazi odrastanja

8. korak (8. razred)

Autorica Mape osobnog razvoja želi ponuditi nastavnicima pomoć u međupredmetnoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Svoju Mapu temelji na nekoliko dokumenata. Prvi dokument je ***Odluka o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*** (Narodne novine, br. 104/2014.). Međupredmetni pristup u provedbi Građanskog odgoja i obrazovanja temelji se na načelu racionalizacije, integracije i korelacije. Autorica svojim zadacima vodi učenike upravo ka tim načelima. Nastoji da učenici dolaze do spoznaja iskustveno, da rade timski, suradnički i istraživački. Zadaci ih vode upravo onome što je potrebno za međupredmetni pristup, a to je analiziranje, zaključivanje, rješavanje problema uz pomoć kojih se osim stjecanja znanja razvijaju vještine i vrijednosti. Cilj takvog vodstva je da se učenje i poučavanje, u različitim područjima, povezuje i usmjeruje na razvoj cjelovite osobe učenika. Radeći na zadacima koje pružaju Mape mijenja se položaj učenika u nastavnom procesu. Učenik postaje subjekt procesa učenja u kojem mu se osigurava prostor za samostalno propitivanje i zaključivanje o predmetu učenja, za analiziranje i iskušavanje mogućnosti primjene znanja, za iznošenje svojih spoznaja u suradnji s drugim učenicima, za dublje razumijevanje i trajnije pamćenje onoga što uči, za stjecanje provjerenog i iskušanog znanja koje može dalje unaprjeđivati, osposobljavanje učenika za cjeloživotno učenje. Zadaci osiguravaju uvjete učenja u kojima učenik propituje svoje snage i sposobnosti, otkriva u čemu je jak, stječe samopouzdanje, ovladava i upravlja procesom učenja te planira svoj daljnji razvoj. Kroz takvu nastavu njeguje se otvorena i suradnička komunikacija te stvaranje ozračja uzajamnog poštovanja među učenicima, kao i između učenika i učitelja, učitelja i roditelja. Učitelj sada ima materijal u svojoj ruci kako bi mogao otkrivati učenikove jake i slabe strane, kako bi u suradnji s roditeljima otkrio u čemu je učenik dobar, kako bi uz pomoć učitelja, roditelja i drugih učenika ostao ili postao dobar čovjek. S tim ciljem u Građanskom odgoju i obrazovanju učenik će voditi Mapu osobnog razvoja u koju će unositi podatke o svojim postignućima i budućim planovima razvoja svojih kompetencija (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, volontiranju, o završenim tečajevima i sl.)

Građanski odgoj i obrazovanje uveden je na način obvezne međupredmetne provedbe kako bi se u odgoju i obrazovanju pridonijelo punom razvoju građanske kompetencije učenika. Pri tome se polazilo od činjenice da su svi predmeti izravno povezani općim pravom na odgoj i obrazovanje ili nekim posebnim pravom koje se jamči svakom djetetu, u svakome od njih se traži razvoj određenih vještina i vrijednosti koje više ili manje pridonose ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Plan integriranja Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti u V., VI., VII. i VIII. razredu osnovne škole je kroz tri područja. Obvezna provedba je 20 sati međupredmetno u sklopu svih predmeta: Hrvatski jezik, strani jezik, Matematika, Informatika, Tehnička kultura, Priroda, Biologija, Kemija, Fizika, Povijest, Geografija, Vjeronauk, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, programi stručnih suradnika. Pet sati kroz sat razrednika s temama kao što su: izbori za predsjednika razreda i Vijeće učenika, donošenje razrednih pravila, komunikacijske vještine,

razumijevanje razreda i škole kao zajednice učenika i nastavnika uređene na načelima poštovanja dostojanstva svake osobe i zajedničkog rada na dobrobit svih. Te deset sati za izvanučioničke aktivnosti koje se ostvaruju suradnjom škole i lokalne zajednice. Obuhvaćaju istraživačke aktivnosti (npr. projekt građanin, zaštita potrošača), volonterske aktivnosti (npr. pomoć starijim mještanima, osobama s posebnim potrebama, djeci koja žive u siromaštvu), organizacijske aktivnosti (npr. obilježavanje posebnih tematskih dana), proizvodno-inovativne aktivnosti (npr. zaštita okoliša, rad u školskoj zadruzi i/ili zajednici tehničke kulture) i druge srodne projekte i aktivnosti. Svi zadaci u Mapi vode učenika, učitelja i roditelje ostvarivanju navedenih aktivnosti kroz nastavu, sat razrednika i izvanučioničke aktivnosti.

Kroz Mapu osobnog razvoja vodi se računa o metodama uspješnog poučavanja i učenja Građanskog odgoja i obrazovanja. Vodi se briga da se polazi od iskustva učenika, potiče ih se na sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima i suradnju u traženju i donošenju zajedničkih odluka, ali i u kritičkom propitivanju učinaka tih odluka u odnosu na svakog od njih i zajednicu kojoj pripadaju. Prisutne su i individualne metode učenja kao što su individualno čitanje, analiza teksta, analiza slikovnog materijala ili pisanje eseja. Učenici će zajednički istraživati probleme, tražiti će rješenja, pripremati izvještaje i prezentirati svoj rad.

Sadržajno Mapa pokriva sva tematska područja, dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja: ljudsko-pravnu, političku, društvenu međukulturnu, gospodarsku i ekološku dimenziju.

U Odluci o donošenju Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj spominje se Učenička mapa osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. U tu Mapu učenik upisuje u kojim je projektima i aktivnostima sudjelovao, što je tijekom godine izradio u sklopu nastave Građanskog odgoja i obrazovanja: osobna zapažanja, bilješke, osvrti na naučeno, nove ideje i rješenja do kojih je došao, koje su mu vrijednosti važne i na koje teškoće je nailazio. Unosi podatke o ostvarenim postignućima i planovima daljnjeg razvoja (potvrde o sudjelovanju u natjecanjima, smotrama, volontiranju, o završenim tečajevima: tečaj pružanja prve pomoći, škola tehničke kulture, škola stranih jezika, škole u području umjetničkog izražavanja itd.). Mapa koju autorica nudi sadrži sve što se Programom traži. Učenik će na jednom mjestu biti vođen međupredmetno kroz sadržaje građanskog odgoja i imati svoju Mapu u koju će ulagati sva svoja postignuća tijekom svoga školovanja.

Drugi dokument je ***Preporuke za provođenje međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole Agencije za odgoj i obrazovanje od 2015./2016.*** u kojima je također naglašeno vođenje Učeničke mape osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju. Svrha je mape da služi kao podloga za profesionalno usmjeravanje učenika, motivator je za otkrivanje vlastitih sposobnosti kroz njegovo društveno angažiranje i praktične aktivnosti, te za planiranje učenja i osobnog razvoja. Za *Učeničku mapu osobnog razvoja u Građanskom odgoju i obrazovanju* može poslužiti: bilježnica, fascikl u kojeg učenik ulaže dokumente i potvrde o npr. realiziranim aktivnostima dobrovoljnog rad; učenik može sam kreirati korice za umetanje uradaka i dokumenata. Učenik mapu nadograđuje i čuva tijekom cijelog školovanja, u nju unosi i dokumente o završenim tečajevima, volontiranju i sl. Mapa osobnog razvoja, koju autorica nudi, sadrži sve navedeno na jednom mjestu. Mapa olakšava rad učitelju i roditelju, a učenika uči voditi brigu o sebi i svojim postignućima.

Treći dokument koji nas obvezuje na Mapu osobnog razvoja, Učeničku mapu je **Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama** (Narodne novine, br. 47/2017.) koji u čl. 39. kaže da je Učenička mapa skup dokumenata: preslika određenih javnih isprava učenika, potvrda, izjava, prijavnica, upisnice, ispisnice i slično, koja se formira za svakog učenika razrednog odjela te da dokumentaciju tijekom učenikova obrazovanja, prikupljaju razrednici.

Kako bi se u učenika potaknula spremnost za aktivno i odgovorno sudjelovanje oni u školi trebaju stjecati znanje o svojim pravima, odgovornostima, mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici, razvijati vještine uočavanja problema u zajednici i njihova miroljubivog rješavanja, u suradnji s drugima jačati motivaciju za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu. Uz usvajanje znanja i ravljanje vještina izuzeno je važno poticanje učenika na ispravno donošenje njihovih stavova. Ali za puni razvoj građanske kompetencije ključna je suradnja svih djelatnika u odgoju i obrazovanju kako bi škola postala mjesto poučavanja, učenja i življenja demokracije. Ova Mapa osobnog razvoja upravo nas vodi ka tom cilju. Na veoma mudar i postepen način Mapa pokazuje smjer odrastanja, postaje djetetov putokaz odrastanja.

mr. Sanja Prelogović, ravnateljica OŠ „Đuro Ester“, Koprivnica u kojoj se je dvije godine provodila eksperimentalne provedbe Kurikuluma GOO-a, desetu godinu za redom županijska voditeljica za građanski odgoj i obrazovanje, članica Stručnog povjerenstva za pripremu provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja, članica Radne skupine za integriranje ishoda Građanskog odgoja i obrazovanja u postojeće predmete u osnovnoj i srednjoj školi

(Upotreba imenica učenik i učitelj u Recenziji podrazumijevaju osobe ženskog i muškog roda)